

EFTERSKRIFT. (jan./febr. 1975)

Sedan denna rapport sammanställdes i november 1974 samt med några senare kompletteringar har följande skett: På tomterna 3:2 och 3:3 i Hörnet (Fjärdingen) har rivning skett. Ägaren arkitektkontoret Matell/Nordstöm/Kommanditbolaget Stinsen avser här uppföra 4- och 5-våningsbyggnader med affärslokaler i bottenplanet. Byggnadsarbeten pågår. Byalaget fortsätter sitt arbete och skall vid nästa stormöte diskutera förslaget till renoveringsprogram. (se bilaga nr 1) I kvarteret Ladu 4:1 (Fjärdingen) har fastighetsägaren K. Johanssons Byggnads AB inlett renovering av samma karaktär som beskrivs i kapitel IV.4. Vad gäller fastigheten Rosenberg nr 9 (Fjärdingen 12:3) har ingenting skett. Vad gäller fastigheterna i kv. Hörnet tillhöriga Byggnads AB Diö har ingenting skett. Universitetet har mönsterrenoverat Pistolen 11:7. I kv. S:t Nicklas 4, 5 och 6, (den generativa renoveringen) arbetar hyresgästerna med förslag till inre renovering. Samtidigt pågår generationsbyte och de idéer och ansträngningar som ledde till att husen bevarades har idag ringa förankring hos ägaren Kalmar Nation. Här uppstår då en fråga: skall mönsterrenovering genomföras (som ingen av de nuvarande hyresgästerna kommer att ha råd med) eller kommer den generativa renoveringen att slutföras?³²⁶ Byggnaderna upplevs som mycket attraktiva ur boendesynpunkt (centralt belägna och med bevarade gårdar) överilad och omedveten miljöförstöring kan komma att ske; om bakgrunden glöms. I kommunen behandlades stadsplaneärendet i BN som skiljde sig från ärendet utan erinran den 31.10.1974. Den 9.1.1975 ingick skrivelse från byggnadskommunalsrådet Bengt Johansson till FN med begäran att denna måtte återupptaga förhandlingar om förvärv av den Eklundska fastigheten. FN beslutade den 27.1.1975 att delegera frågan till FN:s arbetsutskott för att föra ärendet vidare tillsammans med diskussionen om bostadssaneringsprogram och stadsplaneförslaget för Öfre Slotts.³²⁷ Sammanfattningsvis kan sägas att ärendet åter igen vilar i stort men att i bakgrunden visst arbete sker. I Öfre Slottsområdet sker vissa mönsterrenoveringar.

³²⁶ En förutsättning för positivt bevarande (generativt) är naturligtvis att aspektnivån lämnas till förmån för strukturell helhetsanalys.

³²⁷ Kommunsekreterare Jan Barklund och FN:s sekreterare Dagny Widekvist muntl. upp. jan. 1975

Efterskrift till 2:a upplagan. (september 1975)

I kvarteret Hörnet 3:2 och 3:3 håller nybyggnation på att slutföras. Längs Skolgatan uppförs ett 7-våningshus och längs Kyrkogårdsgatan ett 6-våningshus. Inflyttning sker i december. Hyra: mellan 130 – och 150 kr/m²/år. Hyresgästerna i Pistolen nr 11 (Eklundska fastigheten) är uppsagda sedan juli 1975. Enligt rykten som ej kunnat bekräftas finns planer på omfattande renovering med nuvarande fastighetsägare som huvudintressent. I kvarteret Ladu 4:1 håller ägaren K. Johansson Byggnads AB på att slutföra renovering. Inflyttning beräknas ske till jul. Fastigheterna i kvarteret Hörnet som ägs av Diös Byggnads AB är nu föremål för planering med avseende på renovering. Enligt byggnadskommunalrådet Bengt Johansson skall Diös AB i början av september 1975 presentera ritningar för förnyelsen av fastigheter i kvarteret Hörnet.³²⁸ I princip vill man då riva fastigheten Öfre Slottsgatan 26 (se karta kap 1.6) och uppföra en kopia samt i övrigt söka renovera befintlig bebyggelse förutom uthusen. Redan nu har Diös AB sökt AMS-bidrag för renovering av hörnfastigheten Öfre Slottsgatan/S:t Johannesgatan. Rivnings/nybyggnadsförbudet för Öfre Fjärdingen upphör vid årsskiftet 1975/76 och enligt kommunalrådet Johansson finns chanser att planfrågan (dvs 1974-års stadsplaneförslag) går till fullmäktigebeslut före jul. Vad gäller fastigheterna S:t Niklas 4, 5 och 6 (Kalmar Nation) blev ritningar på existerande planlösningar etc. klara i maj 1975. Dessa skall bilda underlag för utarbetande av förslag till inre upprustning. Den 1 juli 1975 överfördes fastigheternas förvaltning på den nybildade studentbostadsstiftelsen Rackarnäbben.

Vad gäller fastigheten Öfre Slottsgatan nr 9 har ingenting skett. Öfre Slottsgatans Byalag anordnade under april månad en uppsummerande utställning på Upplandsmuseet kallad ”Vad lärde vi av kampen?”. Utställningen sökte sammanfatta ärendets handläggning 1956-75. Vissa positiva reaktioner erhöles från olika håll men i huvudsak synes byalagets roll som politisk maktfaktor vara tämligen ‘överspelad’. Trots detta synes byalaget fortfarande samla ett stort antal deltagare från området och ur kontaktsynpunkt fyller byalaget troligen fortfarande en funktion. Som kommunalpolitisk plattform synes det dock som om byalaget ej längre kan påräkna något större inflytande. I takt med genomförandet av mönsterrenoveringar i Öfre Fjärdingen minskar den sociala heterogeniteten vad gäller hyresgästbeståndets sammansättning. Medan området fortfarande i början på 1970-talet hade en socialgruppsfördelning liknande den i Uppsala i stort (och som i stort var identisk med den på 1870-talet i området) har nu snabbt lågin-

³²⁸ Muntl. uppg. kom.råd. Bengt Johansson 22.8.1975

komsttagare tvingats flytta ut. Med hänsyn till tidigare erfarenheter finns det anledning att förutspå omfattande förändringar av gårdsrum och hus inom den närmaste framtiden. Likaså torde endast ett fåtal av de nuvarande hyresgästerna i ännu icke renoverade fastigheter kunna bo kvar när mönsterrenoveringar genomförts. Öfre Fjärdingen visar tydliga tendenser att bli ett segregerat höginkomsttagarområde: ett reserverat reservat...

Sammanfattningsvis skulle man utifrån denna rapport kunna konstatera att det inte räcker med att anföra enbart tekniska argument som skäl för mönsterrenovering och boendesegregering vid bevarande av kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Rapportens alternativa ansats under termen generativ renovering innehåller förvisso många oklara och kanske även idealistiska mål; dock synes det som om denna ansats kan vara ett sätt att fånga upp sådana aspekter som sociala, demokratiska och miljöalternativa. Data om husens skick samt hyresgästers inkomsts-/socialgruppsfördelning i området kring 1970 finns dokumenterade.³²⁹ Jag hoppas en eventuell framtida uppföljning av denna rapport kan visa vad som verkligen var nödvändigt och vad som var en konsekvens av otillfredsställande samhällsinflytande vid förnyelsen av det kulturhistoriskt värdefulla området vid Öfre Slottsgatan.

Andra erfarenheter av Öfre Slottsrapporten.

I nyproduktion söker man idag ofta inspiration i den agrar-urbana stadens bebyggelsestruktur. Jag tror personligen att det finns mycket att hämta just här. Skal- och formvariation, material och färgskalor, mångfacetterad visuell stimulans, miljö-närhet är några av de faktorer jag tror kan i omvandlad form överföras till nyproduktion. Byggbranschens mekanisering och inriktning på produktion av stora serier kan med smärre förändringar anpassas till sådana krav som ovan anförts. Speciellt i låghusområden (2-3 våningar) kan sådana miljönära enheter skapas, ehuru detta ej ligger inom ramen för denna rapport att behandla.

Uppsala i september 1975

Författaren

³²⁹ Herlin/Skånberg 1971/72 m.fl.

